Työelämä- ja käyttäjälähtöinen opetus ja oppiminen sosiaali- ja terveysalalla

19.2.2021

Ammattikorkeakoulun ja työelämän tehtävä on sama, alueen elinvoimaisuuden sekä kehittymisen takaaminen ja edistäminen. Sosiaali- ja terveysalan yhteinen tehtävä on huolehtia asukkaiden ja kansalaisten hyvinvoinnista sekä osaamisen ja asiantuntijuuden ylläpidosta ja uusintamisesta.

Sen jo tiedämme, että muutos on jatkuvaa ja pysyvää, siinä virrassa on pysyttävä. Viimeinen vuosi on tuonut muutosvirtaan pyörteitä, jopa kuohuja. Globaali terveysuhka on luonut uusia tarpeita ja ennen kohtaamattomia tilanteita. Laajuudessaan muutostarve on ainutkertainen, ainakin toistaiseksi. Pandemian vuoksi on tarkasteltava toimintatapoja, luotava uusia ratkaisuja ja sopeuduttava uuteen maailmanjärjestykseen, entiseen emme palaa.

SeAMKin SoTe-yksikössä monialaisuutta hyödyntävän Living Lab oppimisympäristön suunnittelu ja kehittäminen osuu hyvään kohtaan. Ennen korona-pandemiaa olimme jo aloittaneet selvitystyön, miten voisimme tehdä toimistamme vielä käyttäjä- ja työelämälähtöisempää kuin mitä harjoitteluiden, opintojaksotehtävien ja opinnäytetöiden kautta on totuttu tekemään.

Living Lab kehittämistyö sai koronasta uutta suuntaa ja lisää vauhtia. Tunnistimme, että on otettava isompi loikka kuin olimme ajatelleet. Konsepti kannattaa ajatella muutoksen vaatimalla tavalla, jotta pystymme vastaamaa uuteen tulevaan, josta emme vielä paljon tiedä. Voimme siis visioida ennakkoluulottomasti ja tulevaisuutta ennakoivasti uutta oppimisympäristöä.

Mikä Living Lab?

Living Lab ajattelussa lähdemme liikkeelle yhteiskunnan ilmiöistä ja työelämästä tulevista kehittämistarpeista. Ratkaisijoiksi otamme työelämätahojen lisäksi aina mukaan eri alojen opiskelijat, opettajat, tki-toimijat, asiakkaat ja kansalaiset.

Toiminnassamme on jo paljon idean mukaisia toteutuksia. Nyt brändäämme toimintaamme systemaattiseen, työelämässä helposti tunnistettavaan muotoon. Kehittämistyön viitekehyksenä on Living Labin yleinen teoreettinen määritelmä (Lassila ym. 2012,9.). Living Lab on (moni)toimijaverkosto eli ekosysteemi, joka luo yhdessä ratkaisuja määriteltyyn monimutkaisen ja haastavan ilmiön ymmärtämiseen ja uusien ratkaisujen tutkimiseen ja kehittämiseen. Esimerkkeinä voivat olla uuden asuinalueen rakentaminen, ikäihmisten palvelukeskuskonseptin kehittäminen, lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen, asunnottomuuden ratkaiseminen jne. Living Lab on tosi/arkielämän kehittämisympäristö, joka yhdistää:

- Käyttäjät (asiakkaat, palvelunkäyttäjät, kuntalaiset)
- Soveltajat (organisaatiot, yritykset)
- Kehittäjät (yliopistot, AMKit, asiantuntijat)
- Mahdollistajat (rahoittajat, kokeiluympäristöjen tarjoajat)

Kehittämistyössä sosiaali- ja terveysalan Living Lab oppimisympäristöä kuvataan seuraavasti:

SeAMKin pedagogisen mallin mukaan oppimisympäristöillä helpotetaan monialaisen ja moniammatillisen soveltavan osaamisen rakentumista ja mahdollistetaan yksilölliset ja yhteisölliset tavat oppia aktiivisena toimijana. Living Lab toiminnan lisäarvo opetukseen on kansalaisten osallistamisen kautta tuleva tarve – ja käyttäjälähtöisyys. Lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan liittäminen laajasti opetussuunnitelman kaikkiin opintojaksoihin ja kaikilla vuosiasteilla kasvattaa tietovarantoja ja muodostaa jatkumoita ja mahdollisuuksia pitkittäistutkimusten tekemiselle ja eri koulutusorganisaatioiden uudenlaiselle verkostoitumiselle ja yhteistyölle.

Kehittämistyön tavoitteena on käytäntöön juurtunut malli, jossa opetuksen keskiössä on ilmiö, ratkaistava ongelma tai vaikkapa uudenmuotoinen palvelukonsepti jollekin asiakasryhmälle. Ilmiön ympärille rakennetaan ”laboratorio”, jossa ratkaisuja etsitään monialaisesti ja moninäkökulmaisesti. Monialainen tiimityöskentely, mentorointi ja asiantuntijuuksien jakaminen tulevat käytännöiksi jo opiskeluaikana, mikä edistää työelämän toimivuutta tulevaisuudessa entisestään.

Kokeilukulttuuri käyttöön

Kehittämisessä oppimisprosesseja on istutettu Living Lab ideaan palvelumuotoilun viitekehystä käyttäen ja myös uusia pilottikokeiluja on tehty kokeilukulttuurin hengessä. Tuloksia on kerätty ikäihmisten hyvinvointipäivistä, fysioterapian klinikkatoiminnasta harjoitteluympäristönä, asiakasosallisuuden kehittämisestä lapsi- ja perhepalveluissa, käyttäjälähtöisen kehittämisen kokeiluista työelämäkumppaneiden kanssa sekä mm. kokemusasiantuntijayhteistyötä erilaisuuden ymmärtämisen edistämiseksi on konseptoitu. Tulokset ovat olleet kannustavia ja yhteiskehittämiselle on löydetty uusia muotoja. Merkittävää on ollut yhteisen ymmärryksen ja tahtotilan aikaansaaminen koulutusohjelmien kesken ja koko yksikön sisällä.

Aito moniääninen opiskeluympäristö luo siinä toimiville elämyksiä ja merkityksellisyyden kokemuksia ja ratkaisumallit siirtyvät työelämään. Työelämän näkökulmasta tukevampi ote alalle opiskelevien opintosisällöistä ja tutkimuksellisuus luovat lisäarvoa työelämän toiminnoille. Tätä haluamme vahvistaa. Mallin kehittämiseen ei välttämättä tarvita organisaatiomuutoksia tai uusia tiloja, sitoutumista tarvitaan ja jonkin verran resursoinnin uusjakoa. Lähtökohtana on ajattelutavan muutos, jossa näkökulmiksi valitaan aina käyttäjät, soveltajat, kehittäjät ja mahdollistajat.

Kehittämistyössä on siis paljon tuttua ja vanhaa hyväksi havaittua, mutta myös monin tavoin uutta. Ajattelun muuttaminen on aina radikaalia ja kun hyvin moni tekee sen yhtä aikaa ja positiiviseen suuntaan ei lopputuloksena voi olla kuin hyvää, jollei parasta.

Sinikka Volanto
Sosiaalialan lehtori, VTM
SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Lähde:

Lassila, S. & Rantanen, T. (toim.) (2012). Käyttäjälähtöisyyttä oppimassa. SYMBIO Living Lab -hankkeen kokemuksia käyttäjälähtöisestä tapahtumatuotannosta. [Verkkojulkaisu]. Haaga-Helian julkaisusarja. Kehittämisraportteja 1/2012. [Viitattu 17.2.2021]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/97101/kayttajalahtoisyyttaoppimassa.pdf?sequence=1&isAllowed=y